

Уляна МОЛЧКО,
orcid.org/0000-0003-1519-6053

доцент,
доцент кафедри музикознавства та фортепіано
Навчально-наукового інституту музичного мистецтва
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
(Дрогобич, Львівська область, Україна) u.molchko@gmail.com

ЖАНРОВІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРТЕПІАННИХ ТВОРІВ ЮЛІУСА ФЕЛЬДМАНА

У статті розглядаються фортепіанні п'єси українського композитора Юліуса Фельдмана, який тривалий час працював і творив на Прикарпатті. Автор висвітлює віхи життя та мистецькі здобутки культурно-освітнього діяча із міста Стрия Львівської області. Розглянуто музичну діяльність Юліуса Фельдмана як педагога Стрийської дитячої музичної школи, як члена Літературно-мистецького об'єднання «Хвилі Стрия».

Творчий доробок маестро становлять пісні, хори та інструментальні п'єси для фортепіано, скрипки, баяна. На жаль, фортепіанна творчість педагога, представлена низкою п'єс для юнацтва, зовсім не вивчена. Тому актуальним є розглянути та дослідити фортепіанні композиції митця в контексті сучасного національно спрямованого педагогічного репертуару та обґрунтувати їх значення для професійного зростання учнів.

Юліус Фельдман писав фортепіанні п'єси протягом всього життя (це понад 20 творів). В них яскраво відчувається пісенний мелодизм, тематична виразність, емоційна глибина. Це переважно п'єси, які є невеликими за розмірами і охоплюють різні жанри. Дотепер інструментальні композиції перебували в рукописному вигляді та зберігалися у приватному архіві дочки композитора Людмили Фельдман. Надані автору дослідження нотні манускрипти вперше відредаговано та здійснено їх комп'ютерний набір, що дасть можливість їх широкого впровадження у навчально-концертний простір.

У публікації представлено огляд жанрової палітри фортепіанних творів Юліуса Фельдмана. Автор описує застосування пісенно-танцювальних музичних форм, а саме пісні, вальсу, мазурки, польки, балади. Поряд із цими видами композитор використовує інструментальні різновиди – сонатину та етюд.

Здійснюючи музично-естетичний аналіз, дослідник проникає в жанрові особливості п'єс, їх багату художню образність, фактурний виклад, штрихову та динамічну палітри. Переосмислення художньо-стильового напрямку у фортепіанних творах Юліуса Фельдмана, а саме неофольклоризму, неокласицизму, неоромантизму, відображає в п'єсах митця стильову палітру української музики для дітей початку ХХ століття.

Розглянуто образно-картинну основу п'єс, заглиблення в яку дасть змогу учням вільно застосовувати художню, індивідуальну уяву. Автор проникає в музичну мову митця і доводить, що вона є доступною, безпосередньою, що сприятиме плідній інтерпретації творів молодими піаністами. У статті наголошується на дидактичній і виховній цінності фортепіанних композицій Юліуса Фельдмана та використанні їх в сучасному дитячому навчальному репертуарі.

Ключові слова: Юліус Фельдман, дитячий фортепіанний репертуар, інструментальна фактура, жанрові особливості, місто Стрий.

Ulyana MOLCHKO,
orcid.org/0000-0003-1519-6053

Associated Professor,
Associated Professor at the Science Musical Sciagraphy and Pianoforte Department
of Education and Researcher Musical Art Institute
of Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University
(Drohobych, Lviv region, Ukraine) u.molchko@gmail.com

GENRE FEATURES OF PIANO WORKS BY YULIUS FELDMAN

The article examines the piano pieces of the Ukrainian composer Yulius Feldman, who had worked and created music in Prykarpattia for a long time. The author highlights the milestones of life and artistic achievements of a cultural and educational figure from the town of Stryi, Lviv region. There is examined in the research paper the musical activity of Yulius Feldman as a teacher of the Stryi children's music school and as a member of the Literary and Artistic Association "Waves of Stryi".

The maestro's creative output consists of songs, choirs and instrumental pieces for piano, violin and accordion. Unfortunately, the piano creative work of the teacher, which is represented by a number of plays for young people, has not been studied at all. Therefore, it is relevant today to consider and explore the piano compositions of the artist in

the context of modern nationally oriented pedagogical repertoire and justify their importance in the development of professional growth of students.

J. Feldman wrote piano pieces throughout his life. This is more than twenty works. They clearly feel the song melody, thematic expressiveness, emotional depth. These are mostly plays that are small in size and cover different genres. Until now, the instrumental compositions were in manuscript form and kept in the private archives of the composer's daughter Lyudmila Feldman. The musical manuscripts provided to the author of the study were edited for the first time and computer-generated, which will allow for wide introduction into the educational and concert space.

The publication presents an overview of the genre palette of piano works by J. Feldman. The author describes the use of song and dance musical forms, namely songs, waltzes, mazurkas, polkas, ballads. Along with these types, the composer uses instrumental varieties such as sonatina and etude.

Carrying out musical and aesthetic analysis, the researcher penetrates into the genre peculiarities of plays, their rich artistic imagery, textured presentation, dashed and dynamic palette. The rethinking of the artistic and stylistic direction in the piano works of Yulius Feldman, e.g. neo-folklore, neoclassicism, neo-romanticism, reflects in the artist's plays the stylistic palette of Ukrainian music for children of the early twentieth century.

The figurative basis of the plays is considered, the deepening into which will allow students to freely use artistic, individual imagination. The author penetrates into the musical language of the artist and proves that it is accessible and direct, which will contribute to the fruitful interpretation of works by young pianists. The article emphasizes the didactic and educational value of piano compositions by Y. Feldman and their use in modern children's educational repertoire.

Key words: *Y. Feldman, children's piano repertoire, instrumental texture, genre features, Stryi.*

Постановка проблеми. Сучасний стан духовності нашого суспільства вимагає постійного вдосконалення рівня духовної та естетичної культури особистості, тому в системі освіти проблема виховання професійних навиків молоді на високомистецькому та педагогічному досвіді сучасників і їхніх здобутках набуває особливого значення.

В умовах відродження української культури дедалі частіше до учнівських програм входять твори, написані педагогами мистецьких шкіл. Саме до них належить композитор Юлюс Фельдман. На жаль, фортепіанна творчість педагога, який тривалий час працював у Стрийській дитячій музичній школі, яка представлена низкою п'єс для юнацтва, є зовсім не вивченою. Тому актуальним є розглянути та дослідити фортепіанні композиції митця в контексті сучасного національно спрямованого педагогічного репертуару та обґрунтувати їх значення в розвитку професійного зростання учнів.

Аналіз досліджень. Фортепіанний доробок стрийського композитора не був об'єктом наукових досліджень. Короткі відомості про митця зафіксовані в публікаціях Віктора Романюка (Романюк, 1995; 2006; 2012) Лідії Чабан (Чабан, 2016), Лесі Гульчевської (Гульчевська, 2013).

Мета статті – здійснити музично-естетичний і методичний аналіз фортепіанних п'єс для визначення їх мистецької та дидактичної цінності.

Виклад основного матеріалу. Ім'я Юлюса Фельдмана тісно пов'язане зі Стриєм, що на Прикарпатті. «Стрийське Підгір'я – край не лише драматичної історії і чарівної природи. Це традиційно пісенний край, який подарував світові когорту визначних творчих особистостей: композиторів, диригентів, музикознавців», – слушно зазначає

сучасний політично-громадський і культурно-освітній діяч Віктор Романюк (Романюк, 2006: 223). Музичному розвитку цього регіону сприяли такі українські митці: Філарет Колесса, Остап і Нестор Нижаківські, Станіслав Людкевич, Соломія Крушельницька, Василь Барвінський, Зіновій Лисько, Роман Савицький, Галина Левицька, Меланія Байлова, Іван Повалючек, Анатолій Кос-Анатольський, Микола Колесса та інші.

Літературно-мистецьке об'єднання «Хвилі Стрия» було засноване в 1964 році. Воно діяло при Стрийському будинку працівників освіти (Романюк, 1995: 344) і згуртувало навколо себе плеяду музикантів, які своєю творчою працею збагатили українську культуру. Серед них народні артисти України Ярема Скибінський, Тарас Микитка, заслужений артист України Левко Бебешко (Левко Дурко), заслужений діяч мистецтв України Степан Целюх, заслужені працівники культури України Володимир Гушак, Роман Никифорів, Ярослав Бондзяк, Ігор Михайлів, Зеновій Сиротюк. В цій когорті й Михайло Золотуха, Артем Андрійв, Микола Брик, Розалія Паукевич, Юліан Загорюлько, Роман Савицький, Юлюс Фельдман.

Мистецький шлях Юлюса Фельдмана пройшов у педагогічній та композиторській ділянках. Народився культурно-освітній діяч 31 серпня 1925 року в місті Яссах (Румунія). Він зростав у музично обдарованій сім'ї. «Батько, якого Юлюс втратив ще в ранньому дитинстві, був вчителем музики, – пише Лідія Чабан, – мати – піаністкою, яка закінчила консерваторію в Бухаресті, а вітчим був валторністом Королівського оркестру Румунії» (Чабан, 2016: 3). В цій мистецькій атмосфері виявилися та розвивалися музичні здібності юнака. Переїхавши на проживання в міста Бельци

(Бесарабія), хлопець опановував гру на фортепіано, закінчивши навчання в музичному технікумі, володів також і акордеоном.

Події Другої світової війни торкнулися життєвого шляху молодого музиканта, який пішов на фронт. Чуттєва натура Юліуса Фельдмана відобразила ці тяжкі пережиті роки у своєму першому творі «Солов'їний романс». Пройшовши демобілізацію, митець зробив доленосний вибір – пішов на навчання на музично-педагогічний факультет Дрогобицького державного педагогічного інституту ім. І. Франка (нині це Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка).

В 1953 році Юліус Фельдман прийшов на роботу в Стрийську дитячу музичну школу. Теоретичний відділ, де він розпочав свій педагогічний шлях, мав давнє професійне коріння, адже «школа була філією Вищого музичного інституту ім. М. В. Лисенка і в ній працювали такі видатні педагоги, композитори, професори та музикознавці як Остап і Нестор Нижанківські, З. Лисько, А. Кос-Анатольський, а інспектування здійснювали В. Барвінський та С. Людкевич», – зазначає Л. Гульчевська (Гульчевська, 2013: 81). Викладач виявляв цікавість до всього, що було пов'язане із музичною творчістю, і «дбав, як доступніше донести до учнів навіть найскладніший навчальний матеріал, як зацікавити їх, навчити розуміти музику, збудити їх уяву», – пише Л. Чабан (Чабан, 2016: 3).

Через шість років він здобув значний авторитет серед колег і з 1959 до 1965 років завідував відділом теорії музики. Юліус Фельдман розумів велику вагу просвітницької діяльності, саме тому тривалий час очолював університет культури, який діяв при Стрийській дитячій музичній школі. Під час педагогічної праці він яскраво виявляв композиторський хист. У його доробку пісні, хори, інструментальні п'єси для фортепіано, скрипки, баяна.

З 1965 року Юліус Фельдман став членом літературно-мистецького об'єднання «Хвилі Стрия». Саме в цей час зароджується тісна співпраця з поетом, головою товариства, Віктором Романюком, яка дала українській культурі низку пісенних композицій: «Стрий, мій Стрий», «Зоре моя світанкова», «Стриянка» (всі на вірші В. Романюка), «Земле моя!» на слова Стефанії Гарячої.

Митець «досконало володів пісенною мовою, – характеризує творчість педагога Л. Чабан, – живучи на Прикарпатті, захопився місцевим фольклором, полюбив народні мелодії. На їх основі написав чимало творів» (Чабан, 2016: 3). Саме тому його композиції зайняли чільне місце

у репертуарі Прикарпатського ансамблю «Верховина», заслуженої академічної хорової капели «Думка». Пісні Юліуса Фельдмана співав народний артист України Дмитро Гнатюк. Серед численних вихованців викладача – визначний український диригент Ярема Скибінський. Залишивши значний творчий доробок, композитор відійшов у засвіти 26 травня 1988 року та був похований на Стрийському кладовищі.

Фортепіанний доробок Юліуса Фельдмана налічує понад 20 творів. Композиції захоплюють своєю «мелодійністю, виразністю, глибиною почуттів» (Чабан, 2016: 3). Це переважно п'єси, які є невеликими за розмірами і охоплюють різні жанри.

Розуміння великого музично-естетичного виховного значення простих жанрів, а саме пісні, танцю, маршу, спонукало митця до створення низки п'єс, які опираються на їхні характерні особливості. У фортепіанному доробку Юліуса Фельдмана ці жанри представлені композиціями «Пісня», «Пісня без слів», «Танок», «Мазурка», «Полька», «Полька «Пташки», «Вальс квітів», «Вальс-мазурка», «Вальс «Людмила».

Твори «Пісня» та «Пісня без слів» є одними із ранніх опусів. Вони були написані у травні 1956 року, про що зазначено автором у рукописах. В українській фортепіанній музиці «пісня пройшла шлях еволюції, – зазначає В. Клин, – від найпростішого перекладення фольклорного зразка (зародкова форма жанру) до вторинного, певного за своєю специфікою жанру професіонального мистецтва» (Клин, 1980: 9). Зазначеним п'єсам властивий розспівний мелодичний розвиток. У тематизмі простежуються інтонації ліричного мелосу. Це рух невеликими кантиленими поспівками. Насичення фортепіанної фактури октавно-акордовим викладом додає їм насиченого звучання та романтичної піднесеності.

«Танок» автор будує на розробці тематичного ритморуху. Висхідні, швидкобіжучі пасажи, які пронизують п'єсу, передають танцювальний вир. Супровід, що будується на чергуванні басового звуку та акорду, додають енергійної пульсації. Все це споріднює композицію з творами концертно-віртуозного плану.

Жанр вальсу представлений Юліусом Фельдманом у трьох творах: «Вальс квітів», «Вальс-мазурка», «Вальс «Людмила». На думку В. Клина, цей музичний вид «мав особливу популярність, що зумовило формування його певних різновидів» (Клин, 1980: 27). «Вальс квітів» був створений 6 червня 1956 року і належить до ранніх композицій митця. Мелодика п'єси насичена орнаментикою,

далекими стрибками, акордово-октавною фактурою, що надає цій фортепіанній речі романтичної схвильованості. Тональність d-moll, метр 3/8, тріольний рух, альтеровані ходи поглиблюють лірико-драматичну образність твору.

Композиція «Вальс «Людмила» несе автобіографічне наповнення. Він був створений 2 квітня 1956 року та присвячений дочці, яка «була для батька-композитора першим слухачем, порадиником, критиком» (Чабан, 2016: 3). Твір вражає своїми піаністично складними послідовностями, які споріднюють його з концертним різновидом вальсу. Граціозні пасажі, які «пробігають» подвійними звуками інтервалом терції, альтерація тематичного матеріалу, пульсуючий акордовий супровід свідчать про фактурно-віртуозну розробку лірико-драматичної образності п'єси.

«Вальс-мазурка» поєднує в собі два танцювальні різновиди, належить до п'єс подвійного жанру. Внесення до вальсу елементів польського танцю надає фортепіанній речі оригінального звучання. Пунктирний ритм, висхідні пасаажні лінії, хроматичні інтонації, які накладаються на рівномірний супровід, образно підкреслюють примхливу вишуканість, додають більшої свободи почуттів і художньої привабливості. Твір написаний 4 лютого 1957 року.

Фортепіанний варіант польського танцю втілений митцем у «Мазурці» (d-moll). Примхливий і гострий крапкований ритм, короткі мелодичні поспівки є прямими виразниками її жанрової природи. Тематичний матеріал підпорядкований метрично організованому супроводу. Швидкий темп поглиблює загострену експресію танцювальної стихії.

Двом творам «Полька» та «Полька «Пташки» властивий радісно піднесений настрій. У першій п'єсі це досягається шляхом ведення мелодичних поспівок шістнадцятковими вартостями на тлі рівномірного акомпанементу. В другій композиції автор застосовує яскраво зображальні елементи. Тріпотіння крил пташок Юлюс Фельдман передає багатою орнаментикою. Форшлагги та морденти розцвічують тематичний матеріал та підсилюють ідилічний настрій.

П'єса «Спогади» – яскраво романтична. В ній настроєві зміни передані автором застосуванням контрастного музичного матеріалу. Твір написаний у 3-частинній формі. Тематичний матеріал першої і третьої частин є лірико-поетичними почуттями, які композитор передає мелодичними висхідними мотивами з широкими інтервальними ходами. Введення альтерованих поспівок, які звучать на тлі довготривалих, далеких басів, загострюють

настроєву емоційність. Тональність d-moll, темп Andante додають сумовитого відтінку.

В середній частині зміна тональності на G-dur, темпу Allegretto poco rubato, примхливі тематичні ходи вводять слухача у світ бадьорої, веселої рухливості. Музичний матеріал насичується веденням мелодії подвійними звуками, які змінюються на енергійний токатний рух і загострені хроматизовані октавні послідовності. Все це призводить до драматичної кульмінації. Емоційна експресивність поволі спадає шляхом введення в музичну тканину прозорих низхідних пасаажів. Все заспокоюється. Поява початкового тематичного матеріалу повертає до елегійно-сумовитих спогадів.

П'єси «Осінь» і «Весняні мотиви» належать до творів, які відображають настроєві пори року. Авторські назви задають тон їх програмності. Юлюс Фельдман ці музичні замальовки не зводить до пейзажності, а крізь призму танцювальної характерності передає зміни в природі.

Композиція «Осінь» написана в g-moll, який надає їй сумовитого забарвлення. Темп Lento сприяє розкриттю ліричного змісту. Розмір 3/4, супровід, що опирається на бас, та акомпануючі акорди надають п'єсі яскраво вальсових ознак. На цьому усталеному тлі проходить мелодичний розвиток. Йому властиві затактовий зачин, короткі низхідні та висхідні ходи, стрибки, подекуди пунктирний ритмічний малюнок. Тричастинна форма п'єси передає мінливі природні явища. В середній і заключній частинах – хроматизація тематичного матеріалу, тріольний рух, введення орнаментики, які додають ліричному твору експресії. Цими засобами автор підсилює свій художній задум.

Твір «Весняні мотиви» поєднує кружляючу вальсовість із барвистою зображальністю. Мелодичний розвиток базується на коротких мотивах, у закінченнях звучать короткі восьмі тривалості, «прикрашені» форшлагами. Це доповнення передає весняне цвірінькання пташок, які сповіщають про пробудження природи. Застосування звуків високих регістрів надає фортепіанному твору дзвінкого переливу співу пернатих. Тональність D-dur вияскравлює світлу пейзажну картинність. Вальсовий акомпанемент конкретизує змістову програмність. Радісні відчуття з приводу приходу нової пори року автор підсилює в середній і заключній частинах зміною тональності на Es-dur.

«Елегія» Юлюса Фельдмана тісно пов'язана з романтичним світосприйняттям митця. Автор вдало поєднує різні відтінки ліричної чуттєвої сфери. В початковому тематичному матеріалі яскраво відчутно сумну мрійливість, яка досягається композитором поєднанням висхідних мелодичних посту-

пневних послівок із низхідними, які рухаються інтервалами кварта та квінти. В середній частині Юліос Фельдман користується усталеним ритмічним малюнком, який наближає п'єсу до елегійного вальсу. Поліфонізація мелодичного руху підголосками у поєднанні з гармонічною загостреністю надають композиції ознак зосереджених роздумів.

Віртуозна композиція «Вихор» наскрізь пронизана швидкобіжучими пасажами і нагадує етюд. Хроматизовані гамоподібні послідовності, які перериваються пунктирним ритмічним малюнком, зображають нестримність явища природи.

У фортепіанному доробку Юліуса Фельдмана є три твори під назвою «П'єса». Композиція в тональності g-moll насичена мелодичними зворотами танцювального характеру. Привертає увагу в музичній тканині партія лівої руки, яскравий тематизм якої демонструє самостійний розвиток. Хроматизація голосоведення додає ліричному твору загостреної терпкості. В коротких фразах «П'єси» (d-moll, Andantino) відчутний пісенний мелодизм, висхідний рух яких приводить до місця емоційного напруження. Це досягається шляхом застосування альтерації тематизму в партіях обох рук. Хоча третя композиція (d-moll, Moderato) досить лаконічна і охоплює дві лінійки та дрібний ритмічний малюнок, ходи подвійними терціями надають їй віртуозного викладу та жвавого характеру.

Жанр прелюдії представлений у творчості Юліуса Фельдмана двома композиціями. В першій п'єсі (h-moll) акордова фактура довготривалими вартостями споріднює її з хоралом. Рясна альтерація співзвучь драматизує настрій мініатюри. Назвою «Прелюдія-казка» митець наголошує на фантастичному змісті композиції. Твір розпочинається мелодичними ходами на тлі довготривалих акордів цілими вартостями. Перехід тематизму в низький регістр поглиблює зображення нереального світу. Застосування далеких тембрових звучань надають фортепіанній п'єсі просторовості та об'ємності. Оригінальним є введення Юліосом Фельдманом кластерних співзвучь, підсилених густою педалізацією, які вияскравлюють фантазмагоричну змістову основу композиції.

«Сонатина» e-moll є нескладну композицію тричастинної форми. Тематизм її ґрунтується на мотивній розробці. Для мелодики твору властиві поступеневий низхідний та висхідний рух восьмими, який завершується половинним вартостями. Саме ця проста ніжно-лірична інтонаційність споріднює її з народно-пісними зразками. Для супроводу автор використав так звані «Альбертієві баси». Такий фактурний виклад, а саме однотипний рух звуками розкладених співзвучь, сприяє досягненню цілісності композиції. Лаконічна розробка відтіняє першу і третю частину дещо дисонуючим інтонаційним тематизмом. Введення автором у мелодичний рух хроматизмів надає їй емоційної поетичності. Строга рельєфність форми «Сонатини» e-moll, наявність характерних фактурних прийомів споріднює твір із сучасними взірцями композицій неокласичного спрямування.

Композиція g-moll (без назви) захоплює зворушливим ліричним настроєм. Юліос Фельдман фіксує її чуттєву сторону епіграфом з роману Джека Лондона «Серця трьох», в якому йдеться про непроминальну, багатосторонню жіночу любов. Автор втілює емоційну пристрасність у композиції вільної форми. Характерна поетична піднесеність тематизму наближає його до розвинутого в романтичній музиці жанру балади. Музичний матеріал п'єси базується на пісенних інтонаціях. Різноманітні відтінки ліричної образності розгортаються шляхом застосування мелодичних і фактурних варіантів, тональних змін, які утверджують романтичне світовідчуження митця.

Висновки. До створення фортепіанної музики Юліос Фельдман звертався протягом всього свого життя. Його композиції, в яких митець відображає широку емоційну палітру життєствердних почуттів, сприяють збагаченню як педагогічного репертуару, так і сучасної української музики. Для фортепіанних творів стрийського культурно-освітнього діяча властивим є втілення світових стильових тенденцій неофольклоризму, неокласицизму, неоромантизму, що є помітним внеском у сучасний концертно-педагогічний репертуар.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гульчевська Л. Теоретичний відділ. *Сторінки історії до 100-річчя заснування Стрийської дитячої музичної школи ім. О. Нижаківського*. Стрий : ТОВ «Видавничий дім «Укрпол», 2013. С. 81–87.
2. Клиш В. Українська радянська фортепіанна музика. Київ : Наукова думка, 1980. 314 с.
3. Романюк В. Співці зеленого Підгір'я. В. Романюк. *Стрияни*. Стрий : Щедрик, 2006. С. 223–225.
4. Романюк В. Пісня і праця – великі дві сили. *Хвилі Стрия: Сторінки з історії культури та національно-визвольного руху. Сучасне літературно-мистецьке життя*. Стрий : Щедрик, 1995. С. 339–382.
5. Романюк В. Фельдман Юліос. *Стрийщина. Історія в імена. Книга 2*. Стрий : Щедрик, 2012. С. 481.
6. Чабан Л. Композитор, педагог, наставник. *Гомін волі*. 2016. 12 березня. С. 3.

REFERENCES

1. Gulchevska L. Teoretychnyj viddil. Storinky istoriyi do 100-richchya zasnovannya Stryjskoyi dytyachoyi muzychnoyi shkoly im. O. Nyzhakivskogo [Theoretical department. Pages of history to the 100th anniversary of the founding of the Stryi childrens music school named after O. Nyzhakivsky]. Stryj : TOV "Vydavnychyj dim "Ukrpol", 2013, P. 81–87 [in Ukraine].
2. Klyn V. Ukrayinska radyanska fortepianna muzyka. [Ukrainian Soviet piano music]. Kyiv : Naukova dumka, 1980, 314 p. [in Ukraine].
3. Romanyuk V. Spivci zelenogo Pidgirya. [Singers of the Green Foothills]. V. Romanyuk. Stryyany. [Striped]. Stryj : Shhedryk, 2006, P. 223–225 [in Ukraine].
4. Romanyuk V. Pisnya i pracya – velyki dvi syly. Xvyli Strya: Storinky z istoriyi kultury ta nacionalno-vyzvolnogo ruxu. Suchasne literaturno-mysteczke zhyttya. [Song and work are two great forces. Stryi Waves: Pages on the History of Culture and the National Liberation Movement. Modern literary and artistic life]. Stryj : Shhedryk, 1995, P. 339–382 [in Ukraine].
5. Romanyuk V. Feldman Yulyus. [Feldman Julius]. Stryjshhyna. Istoriya v imena. Knyga 2. [Stryjshchyna. History in names. Book 2.]. Stryj : Shhedryk, 2012, p. 481 [in Ukraine].
6. Chaban L. Kompozytor, pedagog, nastavnyk. [Composer, teacher, mentor]. Gomin voli, 2016, 12 bereznya, p. 3 [in Ukraine].